

ASIASANA

1/92

19. vsk.

-Cyberpunk ja tulevaisuuden
informatikon muotokuva-

ASIASANA

**Kirjastotieteen ja informa-
tiikan opiskelijoiden aine-
järjestön UDK ry:n äänen-
kannattaja**

Osoite:

Asiasana

UDK ry

**Kirjastotieteen ja informa-
tiikan laitos**

PL 607

33101 TAMPERE

Painopaikka:

Tehokopiointi

Tampere 1992

ISSN 0356-0139

TOIMITUS:

Otto Auranen

Sonja Björkbacka

Harri Kalinen

Markus Määttänen, vast.

Marja-Liisa Ratilainen

Nina Riutta

Sami Sahramies

Tekstaus:

Harri Kalinen

Valokuvat:

Markus Määttänen

Leena Korsumäki

Nina Riutta

Sarjakuvat:

Tom Ekström

SISÄLTÖ:

Pääkirjoitus	3
Puheenjohtajan palsta	4
Koulutusohjelmakyselyn tulokset	5
Vaihdetaan opiskelijat!	6
- koulutusohjelma- työryhmä	

Tietotyön dosentin omakuva	7
- Kari T. Elorannan käsitys tutkijan ja opettajan työstä	

Tiedotustreeni ennen joululomaa	11
- k&i-laitoksen uudet viitetietokannat	

William Gibson ja Ridley Scott: dysto- pioiden kuvaajat	14
- cyberpunk ja tulevai- suuden informaation muotokuva	

UDK:n uusi hallitus	20
- esittely	

Kultaniitti	23
- novelli	

Kuumaa kamaa	27
- sarjakuva	

Kirjastopalvelutko liian hyviä?

Tampereella kaupungin säästötoimet iskevät tietenkin myös kirjastotoimeen. Sivukirjastoja lakkautetaan ja Metsokaan ei saa ottaa pahemmin sijaisia kesäksi. Mitenkä lieneekään harjoittelupaikkojen laita? Sen nyt voi jokainen päätellä. Harjoittelumäärärahoja tietenkin pienennetään, sehän nyt on tietenkin selvä.

Perusteluina kirjastotoimen määrärahojen supistamiselle on sanottu, että kirjastopalvelut ovat kunnissa yleensä hyvin hoidettuja, liian hyvin mukamas. Aina kun kirjastojen käyttäjiltä on kysytty mielipidettä kirjastopalveluista, ne ovat olleet suurimmaksi osaksi pelkästään positiivisia ja kirjastopalveluiden käyttö on lamankin aikana sen kuin lisääntynyt. Joten tässäpä oiva syy leikata palveluita ja säästää näin todella VALTAVAT summat rahaa. Tämä on todella lyhytnäköistä politiikkaa, josta ei hyvää seuraa.

Tampereella ollaan kaiken lisäksi yhdistämässä kulttuuria ja urheilua yhden ja ainoan lautakunnan alaiseksi. Tässä niin sanotussa superlautakunnassa olisi mukana myös kirjastolautakunta. Jo pelkkä ajatuskin puistattaa, että urheilu ja kulttuuri muassaan kirjastotoimi kilpailisivat samoista määrärahoista. Että lakkautetaanpa vaikka yksi sivukirjasto, että saataisiin Tesoman konkurssikyp-
sän jäähallin katto korjattua, yök! Herätkää nyt jo, päättäjät!

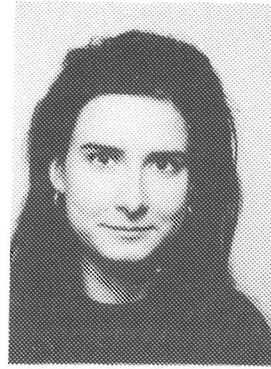
Tampereella 4.2.1992

Markus Määttä

Pj:n palsta

4

Voisin aloittaa tämän puhoksen palstan sillä tutulla "Heipä, hei! Olen uusi UDK:n puheenjohtaja jne." Mutta koska minulla ei ole mitään lisättävää edeltäjäni fiksuihin kirjoituksiin (jotka voitte lukea edellisistä Asiasanoista), jätän alkulöpinät väliin ja siirryn suoraan - mihin, se lukekaa itse.

En tiedä sitten onko se vanhenemisen mukanaan tuomaa vai mitä, mutta esim. lukiesaan naapurikansojen todellisesta puutteesta sitä pakosti tulee ajatelleeksi kaiken suhteellisuutta ja sitä mikä todella on oleellista. Itsekullekin tekisi hyvää aina välillä miettiä mikä on tärkeää eli asettaa itselleen päämäärät ja niiden perusteella priorisoida toimintaansa, sekä opiskelussaan/työssään, että vapaa-aikanaan.

Esimerkkinä pyrkimyksestä karsia epäoleellinen oleellisesta on koulutusohjelmatyöryhmän tavoitteet (joista tarkemmin voitte lukea mm. UDK:n ilmoitustaululta).

Kehoittaisin seuraamaan asioiden kulkua, koska tässä vaiheessa mitään ei ole vielä varsinaisesti päätetty. Jos jokin olennainen juttu tuntuu jäävän ilman huomiota, mieliteensä SAA ilmaista.

Kaikki varmaankin ovat käytännössä havainneet kuinka rajallista aika on. Eli se kannattaa todella käyttää hyödykseen. Senpätakia pyrin roolissani UDK:n pj:nä tekemään toiminnasta mahdollisimman mielekästä ja antoisaa sekä itselleni, että muille mukana oleville. Toivon kaikkien saavan siitä irti niin paljon, ettei kukaan olisi mukana esim. pelkästä velvollisuudentunnosta. Itse pyrin ainakin irti "minun täytyy"-ajattelusta. Joko en tee jotain juttua tai sitten muutan asennettani.

On yllättävää miten asioista löytyy niitä hyviäkin puolia; valitus ei kannata, uskokaa pois. Jos ette, kokeilkaa!

T. Nima

Sitä niität,
mitä kylvät...

Koulutusohjelma- kyselyn tulokset!

Kuten ehkä joku saattaa muistaakin, järjesti UDK viime syksynä opiskelijoille kyselyn K&I-opintojen kehittämiseksi. Vastauksia saatiin 38 kappaletta. Suurin osa vastaajista oli ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoita. Yritän nyt esittää tuon kyselyn tulokset banaaninkuoreessa (ei aina niitä pähkinöitä!). Tehtävääni hankaloittaa se, että lähes kaikki vastaajat olivat joka asiasta eri mieltä. Jos siis esitetyt mielipiteet ovat päinvastaisia kuin omasi, on sinun vain tyytyminen enemmistön demokraattiseen näkemykseen.

Ensimmäisessä kohdassa kysyttiin mitkä luennot ovat olleet hyviä ja mitkä eivät. Myönteisimmät arviot saivat B4, B8, B9, B12b ja B14. Ristiriitaisemmin suhtauduttiin peruskurssiin ja B3:een, jonka suurimpana haittana pidettiin luennoitsijoiden kovaa vauhtia. B6-luentoja oli useimpien mielestä mukava kuunnella, mutta käsitellyt asiat vaikuttivat usein kuriositeetti-luontoisilta ja jättivät hajanaisen kuvan. B2 ja B7 jäivät vähille kommentteille, joten niitä ei kai ainakaan vastusteta. B11:ssä on monien mielestä kehittämisen varaa. Proseminaarin huonoimpana puolena pidettiin eri vetäjien toimintatapojen välisiä suuria eroja.

Perusteiden kirjatenttiä pidetään V-tyylin tenttinä: kirjat ovat vanhoja, vaikeita ja vieraskielisiä. B10:ä ei juuri kommentoitu.

Tenttikysymykset ovat yleensä olleet hyviä ja keskeisistä asioista. Tentaattorien toivottiin kertovan selkeämmin arvosteluperusteistaan ja antavan palautetta tentin jälkeen.

Esseet, luentopäiväkirjat ja muut vaihtoehtoiset suoritustavat saivat kannatusta, niiden tekemiseen pitäisi kuitenkin antaa kunnon ohjeet. Myös harjoitukset ovat hyviä ja tarpeellisia, samoin seminaarit, vaikka niitä on monien mielestä aivan liikaa.

Kansan mielipide perusaineopintojen arvostelusta oli liikuttavan erimielinen: puolet kannatti nykyistä numeroarvostelua ja toisen puolikkaan mielestä hyväksytty - hylätty -periaate riittäisi. Jälkimmäinen vaihtoehto sai erittäin lievän enemmistön.

Vierailijaluennoitsijoiksi kaivattiin esimerkiksi meidän laitokselta valmistuneita alan ammattilaisia kertomaan omasta työstään.

Opintojen etenemistä haittaavia tekijöitä ovat etenkin tenttikirjojen huono saatavuus, luentojen päällekkäisyys jopa laitoksen sisällä sekä yleisten tenttipäivien ja vastaanottoaikojen vähäisyys. Toisipaikkakuntalaiset kaipasivat lisää kirjatenttimahdollisuuksia. Selvä tarve olisi myös jonkinlaiselle opasmonisteelle, jossa selvitettäisiin uudelle opiskelijalle kaikki alan perustermit ja -asiat sekä neuvottaisiin millainen seminaarityön tai luentopäiväkirjan oikein pitää olla.

Opiskelijoiden mielipiteet K&I- tutkintovaatimusten yleisestä kehittämisestä tuntuivat jakaantuvan kahteen ryhmään; koohon ja iihin. Toiset halusivat opetusta käytännönläheisemmäksi, enemmän työelämään (yleisissä kirjastoissa) valmentavaksi. Toinen ryhmä on selvästi painottunut informatiikan ja tietohallinnon puolelle. Heidän mielestään kirjastorutinit oppii työssäänkin, ja opetuksen pitäisikin keskittyä enemmän tietohallintoon ja tekniikkaan. Kilpailukyky Teknillisen korkeakoulun informaattikkojen kanssa on heistä tärkeää.

Muina uudistuksina kaivattiin luentojen päällekkäisyyksien poistamista ja tiedotuksen tehostamista. Opetuksen toivottiin olevan enemmän ajassa kiinni.

SB

Vaihdetaan opiskelijat!

Joka toinen vuosi toimiva koulutusohjelmatyöryhmä on taas aloittanut työnsä. Sen uurastuksen tavoitteena on kirjastotieteen ja informatiikan tutkintovaatimusten uudistaminen. Tällä hetkellä voimassa olevat vaatimukset ovat painettuna siinä punakantisessa opinto-oppaassa, jota tiettävästi kukaan ei ikinä ole lukenut.

Erityisenä haasteena koulutusohjelmamme kehittämiseksi väijyvät tällä kertaa nuo paljon puhutut Pätevyysvaatimusten poistaminen ja Ammattikorkeakoulut. Päätoimisen kirjastonhoitajan virkaan kunnallisissa kirjastoissa on tähän asti ollut kelpoisuusehtona korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu k&i-palvelualan aineopinnot. Nyt tätä kelpoisuusehtoa ollaan kuitenkin poistamassa; kirjastonhoitajalta vaadittava koulutus päätetään tulevaisuudessa tapauskohtaisesti.

Ammattikorkeakoulut, jotka ainakin kirjasto-opetuksen osalta ovat entisiä kauppaoppilaitoksia, mainostavat valmistavansa ihmisiä "kirjasto- ja informaatioalan asiantuntemusta vaativiin hallinto- ja palvelutehtäviin", eli jotakuinkin samanlaisin sanankääntein kuin meidänkin laitoksemme. Ammattikorkeakoulut kuuitenkin antavat 140 ov:n laajuisen opetuksensa kolmessa vuodessa. Tulevaisuudessa me vuositolkulla yliopistossa pakertaneet joudumme siis kilpailemaan samoilla markkinoilla kolmessa vuodessa valmistuneiden amislaisten kanssa.

Vaikka ammattikorkeakoulujen kirjasto-opetus on ainakin toteutuksen suhteen vielä jokseenkin hämärän peitossa, on se kuitenkin laitoksemme opetusta suunniteltaessa otettava huomioon.

Koulutusohjelmatyöryhmän tarkoituksena on paitsi yksittäisten kurssien kehittäminen ja muuttaminen, myös suurempien linjanvetojen teko. Tietohallinnon ja johtamisen opetuksen tehostaminen on suunnitelmissa, samoin valinnaisuuden lisääminen. Toisten opiskelijoiden ollessa selvästi yleisiin kirjastoihin suuntautuneita ja toisten muihin informaatiopalvelutehtäviin ja tutkimukseen, voidaan lisäämällä valinnaisuutta ja suosittelemalla tiettyjä sivuaineita antaa opiskelijalle mahdollisuus järjestää opintonsa tulevien työaikomustensa mukaan. (Näinä aikoina sitä tosin joutuu suunnittelemaan minkä alan työttömäksi isona alkaa.)

Myös opiskelijoiden mielipiteet otetaan huomioon koulutusohjelmaa kehitettäessä. Kaksi pätevää ja asiantuntevaa opiskelijaa ottaa osaa joka kokoukseen, jaUDK:n viime syksynä järjestämän opiskelijakyselyn perusteella tehty kooste on jaettu opettajien luettavaksi. Tiivistelmä kyselyn tuloksista on luettavissa toisaalla tässä lehdessä.

Tämän jutun merkillinen otsikko on muuten paperista, jossa opettajat esittävät näkemyksiään koulutusohjelmasta. Eräs nimeltä mainitsematon huumorimies esittää sen oletettavastikin keinona saada opetus vastaamaan opiskelijoiden tahtoa. Mutta koska huumorintajua ei meiltäkään puutu, iskemme takaisin ehdottamalla että vaihdetaan opettajat!

SB

TIETOTYÖN DOSENTIN OMAKUVA

Kari T. Eloranta

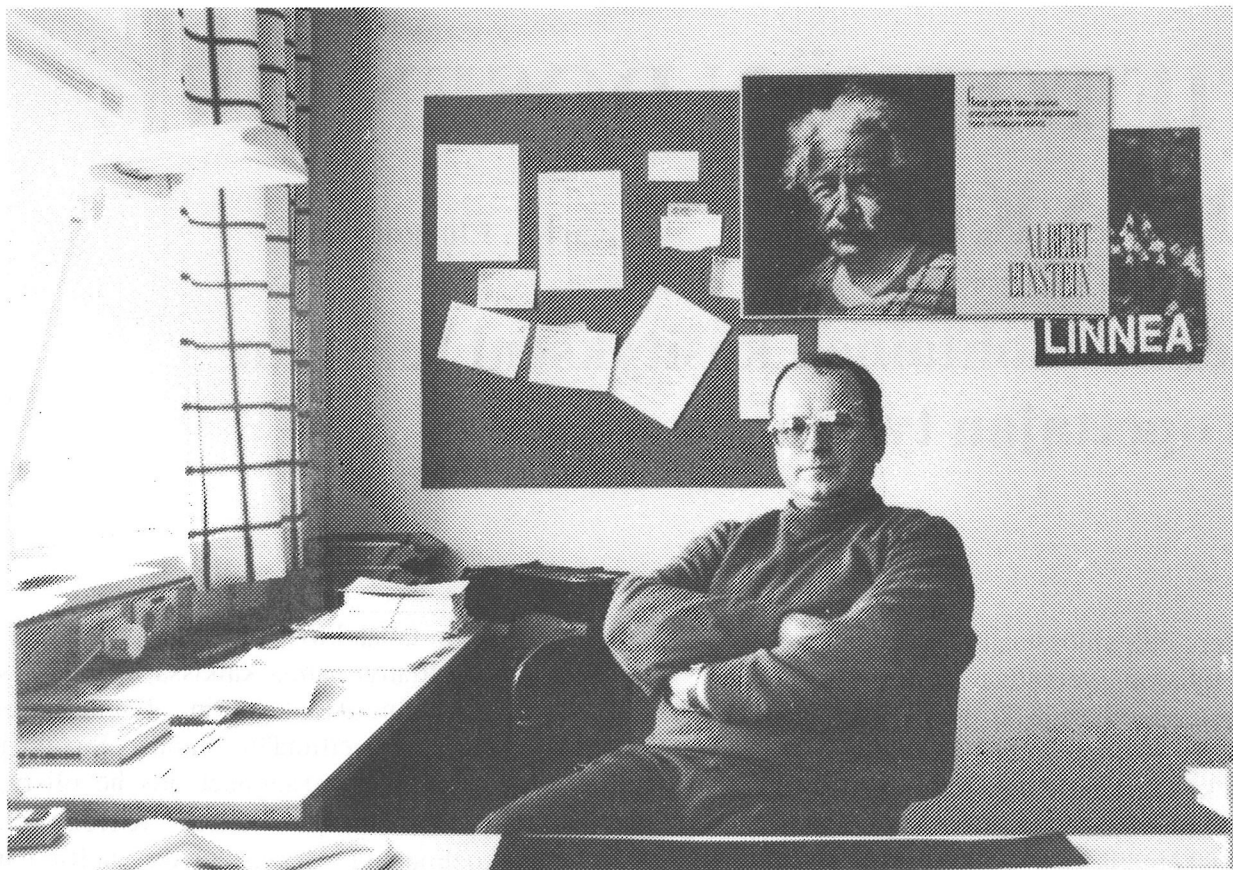
Henkilökohtainen käsitykseni tutkijan ja opettajan työstä

"Uskon, että ainoastaan totisesti ihmisellinen voi totisesti vaikuttaa ihmiseen." Tämän lauseen välityksellä kohtasin 8.11.1991 ensimmäistä kertaa Volter Kilven ja hänen esseekokoelmansa "Ihmisestä ja elämästä". Miksi tuo lause kosketti minua väkevästi ensi näkemällä?

Muutamaa viikkoa aikaisemmin olin kohdannut vastaavalla tavalla vuosisatamme merkittävimmän Zen-buddismin asiantuntijan tri Daisetz T. Suzukin teoksensa "Zen and Japanese Culture" välityksellä. Tunsin Suzukin ajatuksia välillisesti muiden kirjoituksista jo 1950-luvun loppupuolella, mutta vasta nyt sain tilaisuuden perehtyä hänen alkutekstiinsä. Lähes sattumalta löysin tuon kirjan helsinkiläisen kirjakaupan tiskiltä, kun olin saattamassa Helsinki-Vantaan kentälle Tampereella vierailleen tutkijaystäväni. Olin jo lukenut Suzukin teoksen, kun törmäsin tamperelaisen kirjakaupan tiskillä Kilven teokseen. Mitä pitemmälle etenin Kilven esseiden lukemisessa, sitä vakuuttuneemmaksi tulin hänen ajatuksiensa ja zen-ajattelun yhtymäkohdista. (Tarkoiton, että nuo ajatuksen yhtyvät minun mielessäni. En halua "haista zeniltä" sen enempää kuin haluan väittää tulkitsevani oikein Kilven ajatuksia.) Joitakin viikkoja Kilven kohtaamisen jälkeen tutustuin yliopistomme filosofian laitoksella liikunnan filosofiaa ja Heideggerin ajatuksia pohtineiden tutkijoiden kirjoituksiin. Heiltä sain tietää Heideggerin sanoneen luettuaan Suzukin kirjoja, että jos hän on ymmärtänyt Suzukia oikein,

juuri zenin tapaa kuvata ihmistä ja maailmaa hän on yrittänyt sanoa kaikissa kirjoituksissaan. Tämän Heideggerin tunnustuksen luettuani jäin miettimään, mitähän Suzuki ja Heidegger olisivat sanoneet, jos he olisivat saaneet tilaisuuden lukea Kilven esseekokoelman ja Aleksis Kiven "Seitsemän Veljestä".

Osallistuin vuosia sitten yliopistomme korkeakoulupedagogisen työryhmän toimintaan. Taisi olla viimeinen kokoukseni, kun turhautuneena kaikenlaiseen teoreettiseen "jähkailuun" sanoin melkoisen päätöksen vallassa käsitykseni opetuksesta ja opettamisen taidoista: *Opetuksen laatu on lähinnä kiinni siitä, paneeko opettaja itsensä likoon työssään.* Tämä itsensä-likoonpaneminen voi merkitä käytännössä monia asioita. Tietysti se edellyttää, että opettaja on hyvin perehtynyt opettamaansa asia-alueeseen. Samoin se edellyttää selkeää kokonaiskäsitystä siitä, mihin pyrkii opetuksellaan. Ja monta muuta vastaavaa seikkaa -- riippuen kurssista ja kurssilaisista. Mielestäni aivan liian usein ja liian helposti me yliopisto-opettajat pakenemme sen harhaluulon taakse, että on pakko opettaa mahdollisimman paljon "puhtaita" faktoja ja työruutiineja, jotta opiskelijoista tulisi hyviä ammattilaisia. Näitä tietysti tarvitaan, mutta onko ammatillisten faktojen ja työruutiinien jakaminen todella keskeisintä sen kannalta, mitä kutsutaan sivistämiseksi? Riittääkö pelkkä faktatiedon jakaminen kehittämään opiskelijan persoonallisuutta ja luovuutta eli sivistämään heitä?

Tietotyön dosentti Kari T. Eloranta.

Luin pari päivää sitten Eero Rovon Aikuiskasvatus-lehdessä julkaistun artikkelin opettajien ammattieskpertiisistä. Kuinkahan moni yliopistomme opettaja ja/tai tutkija rohkenee sanoa, että hän on omalla alallaan asiantuntija? Tietysti on luonnollista, ettei nuorelta opettajalta tai tutkijalta voi edellyttää sitä. Haluan vain kysyä, kuinka monet meistä yliopistolaisista ylipäättään pyrkivät itse valitsemillaan työsarjoilla huipputason ammattitaitoon. Kuinka monelle tutkimus ja/tai opetus on Tie? Kuinka moni voi sanoa ottaneen ammattialansa Elämäntyökseen eli Kutsumukseksseen? Kuinka moni opettaja yhtyy Kilven "uskontunnustukseen" ja edes pyrkii olemaan "totisesti ihmisellinen" ja välittämään omassa opetuksessaan "totisesti ihmisellisesti", olivatpa opetettavat asiat mitä tahansa? (Minulla on itselläni ollut useampikin kuin yksi matematiikan opettaja, joka on kyennyt välittämään "kuivia, muodollisia kaavoja" totisesti ihmisellisesti.)

Tämän enempää en halua enkä oikeastaan kykenekään sanomaan siitä, mihin itse pyrin viime kädessä opettajan roolissa uudessa tietotyön dosenttuurissani. Mutta luulen, että ainakin useimmat lukijat ymmärtävät sanomani ytimen jo näistäkin sanoista. Ja lopuille se ehkä valkenee sen jälkeen, kun he ovat osallistuneet yhdelle tai parille luentosarjalleni. Sen sijaan haluan kertoa muutamalla sanalla siitä, mitä itse tarkoitan tietotyöllä ja sen vahvistamisella ja miksi katsoisin tämän tiedonalueen opiskelun olevan järkevää ja mielenkiintoista sekä kirjastotiedettä että informatiikkaa opiskeleville Ihmisille. (Jotkut entiset oppilaani ovat sanoneet minulle, että tietotyön perusteiden tulisi kuulua kaikille opiskelijoille pakollisiin yleisopintoihin. Mene ja tiedä. Toivottavasti en joudu tällaisten massakurssien pitäjäksi.)

Tietotyön koulutuksen kehittämisyhtymästä laitoksellamme

Kaikki tiedon (so. tietämyksen) tuottamiseen ja hyödyntämiseen joko ensisijaisesti tai toissijaisesti liittyvä ammattimainen työ voidaan katsoa tietotyöksi. Tämän mukaan jokainen tieteentekijä, lakityöläinen, diagnoosia ja hoitosuunnitelmaa pohtiva lääkäri, opettaja ja niin edelleen on tietotyöläinen. Kirjastoalan ja yleensä tietopalvelun ammattilaiset ovat usein muiden tietotyöläisten "esikuntatason avustajia", jotka erikoistuvat tiettyihin tukitoimintoihin ja niihin liittyviin erikoisteknologioihin. Heidänkin on syytä olla perillä työstä, jota he ovat tukemassa. Se on ammatillisesti tarpeellista, mutta lisäksi se voi olla myös älyllisesti mielenkiintoista -- rohkenisin väittää.

Olen ymmärtänyt, että uudistaessamme näinä viikkoina tutkintovaatimuksiamme pyrimme laitoksellamme lisäämään mahdollisimman paljon valinnaisuutta, jotta opiskelijat voisivat joustavasti muodostaa heille tarkoitukseenmukaisia (so. sekä ammatillisesti tarpeellisia että henkisesti kehittäviä) opintokokonaisuuksia. Olen luvannut pohtia "tietotyön suuntautumisvaihtoehdon" näkökulmasta sellaisia opintojaksoja, joita voisimme suosittelaa alueesta kiinnostuneille.

Nykyinen tietotyön opintojaksojen ehdokaslistani sisältää yli 10 kohtaa. En voi esitellä niitä tilarajoituksien ja asian keskenäisyyden takia tämän kirjoituksen puitteissa. Otan vain muutaman esimerkin. Aineopintoihin ehdotan "Tietotyön vahvistamisen" kurssia, jota kutsuisin tietotyön peruskurssiksi. Oma opettajani, sosiologian emeritus-professori Seppo Randell on aina korostanut sitä, että professorin tulee pitää aineensa peruskurssi, koska peruskurssi avaa oppialan maailman siihen astuville. Ei ole suinkaan yhdentekevää, minkälaisen johdattelun opiskelija saa matkalleen. (Randell olisi voinut puhua Tieteen Tien alkutaipaleesta ja sen pohjustamisesta, mutta alkäämme takeruko sanoihin!) Vaikka dosentti onkin erikoisalansa specialisti, voi hänkin toimia Tiennäyttäjänä omalle erikoisalalleen. Siksi olen luvannut laitoksella, että yritän vastata omasta peruskurssistani.

Muita kohtia en sisällyttäisi pakollisiin aineopintoihin, vaan liittäisin ne syventäviin opintoihin valinnaisiksi kohdiksi tietotyöstä kiinnostuneille. Listaani mahtuu niin tietotyön filosofiaa kuin tekniikkaa. Kuinka moni nykyisin korkeakouluopinnot suorittanut tietotyöläinen on saanut minkäänlaista opetusta esimerkiksi ryhmä- ja kokoustyöskentelyn suhteen? Kuinka paljon istumme erilaisissa seminaareissa ilman minkäänlaista valmennusta! Olisi jo aika etsiä aktiivisesti uusia työtapoja. Ja tällainen etsintä edellyttää joidenkin perustietojen ja -taitojen omaamista yhteistyöstä. Samoin voisimme tarjota tietotyöstä kiinnostuneille opiskelijoille mahdollisuuden perehtyä tietotyöhön sivuaineidensa näkökulmista (esim. informaatiotalous, tiedon ja tieteen sosiologia, tietotyön juridiikka). Haluan painottaa vapaaehtoisuutta. Nämä mahdollisuudet esitetään niiden valittaviksi, jotka tuntevat aitoa kiinnostusta ammattimaisen tietotyön käytäntöjä ja/tai filosofisia perusteita kohtaan. Emme pyri pakkosyöttämään kenellekään kirjastotieteen ja informatiikan opiskelijalle tietotyön opintojaksoja ehdottoman välttämättöminä opintoina. Sen sijaan pyrimme ottamaan täyden vastuun niiden opastamisesta ja tukemisesta, jotka ovat syystä tai toisesta halukkaita perehtymään tämän alueen kysymyksiin ja nykytietämykseen.

Tehkäämme pieni laskutoimitus. Oletakaamme, että suunnittelemamme runsaat 10 opintojaksoa olisivat tyypillisen luentosarjan laajuisia (2 opintoviikkoa). Jos opiskelija haluaa käydä läpi kaikki suunnittelemamme tietotyön opintojaksot, kertyy niistä hänelle kokonaisuudessaan 20-24 opintoviikkoa. Onko tämä kohtuuton määrä 160 opintoviikon tutkintoajasta, jos opiskelija pyrkii erikoistumaan tietotyöhön? Emmekä ole edes ajatelleet, että joku opiskelija valitsisi ne kaikki. Mutta se on syytä todeta, että muutaman tietotyötä koskevan luentosarjan kuunnellut on täydellisen harhan vallassa, jos hän luulee saavuttaneensa perusteellisen ymmärryksen tällä

erikoisalueella. Pyrimme etenemään tutkintojen kehittyessä "varman päälle" sen mukaan, mihin näyttää olevan olemassa konkreettiset tiedolliset tarpeet ja opetukselliset edellytykset.

Lyhyt "curriculum vitae"

Aloitin omat korkeakouluopintoni syksyllä 1961 Turun yliopiston matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa aineyhdistelmällä teoreettinen fysiikka (pääaine), matematiikka ja teoreettinen filosofia. Syksyllä 1963 siirryin virallisesti humanistiseen tiedekuntaan, jossa aineyhdistelmäni oli soveltava psykologia (pääaine), sosiologia ja tilastotiede. Lisäksi sain lääketieteelliseltä tiedekunnalta erivapauden osallistua valituille kursseille (fysiologia, endokrinologia, neuroanatomia, neurologia ja psykiatria). Työskentelin myös lääketieteellisen tiedekunnan fysiologian laitoksen "aivoasemalla" tutkimusavustajana puolitoista vuotta kevääseen 1965 saakka. Silloin sain Tampereen seudulta kutsun saapua vastaavaksi tutkijaksi ja tutkimussihteeriksi Kansaneläkelaitoksen rahoittamaan psykiatriseen kuntoutusprojektiin. Tutkimustyön ohessa sain valmiiksi filosofian kandidaatin tutkinnon (1966) ja vuotta myöhemmin yhteiskuntatieteiden lisensiaatin tutkinnon Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa pääaineenani sosiologia (erikoisalueena organisaatioteoria). Vuosina 1968 -69 toimin itsenäisenä projektitutkijana Kansaneläkelaitoksen rahoittamassa toisessa hankkeessa ja sen ohessa opetin Tampereen yliopistossa sivutoimisena tuntiopettajana. Vuosina 1969-1972 toimin päätoimisena tuntiopettajana Tampereen yliopiston sosiologian, sosiaalipolitiikan ja julkishallinnon laitoksilla. Vuodesta 1972 olen ollut Tampereen yliopiston hallintotieteiden opintosuunnan yhteisen viran, hallintotieteiden metodolo-

gian yliassistentuurin hoitajana. Väittelin keväällä 1974 hallintotieteiden tohtoriksi väitöskirjalla "Heuristiikat ja heuristisuus" ja sain vuotta myöhemmin nimityksen hallintotieteiden metodologian dosentiksi (jossa toimin vuoteen 1985 saakka). Suoritin kasvatustieteen laudatur-opinnot 1979 ja väittelin samana vuonna kasvatustieteessä filosofian tohtoriksi väitöskirjalla "Menetelmäeksperttiiden analyysi menetelmäkoulutuksen suunnittelun perustana". Vuonna 1981 sain nimityksen Oulun yliopiston tietojenkäsittelyopin dosentiksi, erikoisalueena päätöksenteon tukijärjestelmät. Vuonna 1983 sain nimityksen Helsingin yliopistoon tiedotusopin dosentiksi erikoisalueena päätöksenteko- ja informaatiojärjestelmät ja olen edelleen siinä. Vuonna 1985 luovuin sekä Oulun yliopiston että hallintotieteiden metodologian dosentureista ja sain niiden tilalle Tampereen yliopistosta tietojenkäsittelyopin dosentuurin, erikoisalana tekoäly. Ja vuonna 1989 minut otettiin Tampereen teknilliseen korkeakouluun hajautetun tekoälyn dosentiksi. Viimeisin dosentuurini on viime syksynä saamani informatiikan, erityisesti tietotyön dosentuurini. Näin ollen minulla on tällä hetkellä 4 voimassa olevaa dosentuuria, joista *asetan epäroimättä etusijalle viimeksi saamani tietotyön dosentuurin.*

Tiedotustreeni ennen joululomaa

Kirjastotieteen ja informatiikan opiskelijat opettelivat pitämään ääntä saavutuksistaan 11.12.1991 kirjastotieteen ja informatiikan laitoksella. Aineopintoihin kuuluvan viitetietokantaprojektin tulokset nimittäin esiteltiin ensimmäistä kertaa laajemmalle yleisölle. Tapahtuma kokosi noin 30 kiinnostunutta, lähinnä opiskelijoita ja k & i -laitoksen henkilökuntaa.

Helpolla ei pääse

Projektin tuloksia sietääkin esitellä, sillä kyseessä on hikinen urakka. Vajaan kymmenen opiskelijan työryhmät valitsevat aiheen tietokannalle, sekä päättävät luokitusjärjestelmästä ja tiivistelmien tekemisestä viitteiden tueksi.

Kurssin perusharjoituksissa perehdytään tiedonhakuun, luokitukseen, indeksointiin, luettelointiin ja tiivistelmien tekoon, minkä jälkeen seuraa varsinainen työ aineiston keräämisestä tietokannan esittelyyn. Oleellinen osa projektia on tesauroksen ja hakumanuaalin laatiminen tietokantaa täydentämään. Tietokannan koko on yleensä 50-100 viitettä.

Sigmund & co.

Tällä kertaa projektin hedelminä oli neljä tietokantaa, joissa kaikissa käytetään MINTU-tiedonhakujärjestelmää.

Esittelytilaisuus alkoi projektin vetäjän, vs. lehtori *Hannele Fabritiuksen* lyhyellä alkupuheella, minkä jälkeen estradille kipusi UINU-tietokannan esittelijä *Vesa Taimi*, joka ensitöikseen valitti toisen esittelijän puutetta. Yksinkin Vesa sai yleisössä aikaan hyväksyvää hekottelua soveltamallaan huumormiesmetodilla.

UINUn aiheena ovat unet ja niiden tulkinta. Tietokanta sisältää lähes 50 monografia- ja n. 30 artikkeliviitettä, kaikki suomenkielisiä. Monografioiden osalta työryhmä on pyrkinyt kattavuuteen, artikkeleista ovat mukana vain v. 1980 jälkeen ilmestyneet.

Mahdolliset puutteet UINUssa ovat Vesan mukaan vain ja ainoastaan MINTUSTA johtuvia. Tietokannan päivitys tapahtuu kahdesti vuodessa, luonnollisesti unikeonpäivänä ja 21.12., jolloin on talvipäivänseisaus. Tietokantaan liittyvä hakumanuaali on Vesan mielestä hieman suppea. Parempana hän piti Morfeus-tesaurusta, joka on "hio-tumpi".

Unien valintaa tietokannan aiheeksi Vesa perusteli huomauttamalla, että unet ovat varsin suosittuja, jokainen kun tapaa nähdä niitä.

UINU on tarkoitettu tavallisille ihmisille, eritoten niille jotka uskovat joulupukkiin, ufoihin ja horoskooppeihin. Potentiaalisena käyttäjänä työryhmällä on ollut mielessään "Pihtiputaan mummo".

Markkinoinnissa ei työryhmän päättä ole paletanut, sikäli kun Vesa on uskomisen. Tehtävää varten on jo perustettu yritys nimeltä Tuututuote Oy, joka harjoittaa aggressiivista suoramainontaa mm. kynien ja rintanappien avulla. Myyntikohteina ovat sairaalat, vanhainkodit, verovirastot ja tietysti kirjastot, joissa UINU on Vesan mukaan parhaimmillaan.

Tietokannan hinnaksi on määrätty 1995 mk. Sillä ei rikastu, mutta Vesa kertoikin ryhmän työn takana olevan kutsumuksen, ei voitontavoittelun.

Esittelynsä loppuksi Vesa teki muutaman kohtalaisen onnistuneen hakudemonstraation, aiheina mm. Freud ja numerounet.

Tora, tora, tora!

SAKEN esitelleet *Sonja Björkbacka* ja *Tero Kansanaho* eivät olleet vitsailutuulella, vaan ilmoittivat heti kättelyssä puhuvansa silkkää asiaa.

Ja sitähän tuli. SAKEssa on 64 viitettä Japani-aiheisesta tietokirjallisuudesta. Aihealueina ovat kulttuuri, taide, historia, urheilu, uskonto, kieli, matkailu ja yleistieto. Tekniikkaa ja liiketaloutta käsittelevät teokset työryhmä on sivuuttanut.

Kaikenkattavuuteen ei ole pyritty, aineisto on "mahdollisimman tuoretta" eli 1980- luvulla julkaistuja suomen-, ruotsin- ja englanninkielisiä teoksia. Lisämausteena ovat tietysti hakumanuaali ja Harakiri-niminen tesaurus.

Tietokantaa ei kuulemma päivitetä "aina-kaan kymmeneen vuoteen". Myös markkinoinnin ryhmä aikoo ilmeisesti laiminlyödä, sillä hintaakaan ei ole määrätty, puhumatta-kaan kattavan mainoskampanjan aloittamisesta. Esittelijöillä oli kuitenkin potentiaali- nen käyttäjä mielessään, nimittäin Japanista tietoa kaipaava satunnainen matkailija.

Myös Sonja ja Tero onnistuivat todista- maan tietokannan toimivuuden demonstraatioilla. Hakukohteina olivat mm. geishat ja karaten synty, molemmista tuloksena muuta- ma viite.

Ei miekkaa tuppeen

MARSia esittelivät *Juhani Laaksonen* ja *Juha Sulin*. MARSin aiheena on C.G.E. Mannerheim henkilönä, työryhmä halusi py- sytellä erossa Mannerheim- myytistä, marsalkan julkisesta kuvasta.

Ajatus revanssihengen ja Karjala takai- sin- meiningin lietsomisesta tuskin juolahti kenenkään mieleen, mutta esittelijäkaksikko kiiruhti varmuuden vuoksi torjumaan moiset epäilyt.

MARSissa on runsaat 60 viitettä Mannerheimia ja hänen elämänvaiheitaan kä- sittelevistä monografioista. "Tietokantaa käyttämällä voidaan tutustua Mannerheimiin

sotilaana, valtiomiehenä ja yksityishenkilö- nä. Samalla voidaan tarkastella Suomen lähi- historian ratkaisunhetkiä kansalaissodasta jälleenrakennuksen aikaan.", valistaa Miekantuppipäiväkäsky- hakumanuaali.

Tietokannan hinnasta, päivityksestä tai markkinoinnista Juha & Juhani eivät sanone- et halaistua sanaa. Kohderyhmäksi on ajatel- tu peruskoululaisia.

Hakudemoihin yleisöltä riitti aiheita. Kysyjät halusivat tietää Marskin ryypystä, hevosesta, naissuhteista ja Sveitsin vuosista.

Taideleffa jyrää all night long

Muista työryhmistä poiketen Kaurismäen ohjaajaveljeksiä käsittelevän AKIM-tietokan- nan tekijät eivät lähettäneet yleisön eteen yhtä tai kahta esitaistelijaa, vaan tunkivat kaikki esittelemään hengentuotettaan. Ryhmän jäse- net tituleerasivat toisiaan "Frankeiksi" ja var- mistivat *cool*in linjansa käyttämällä aurinko- laseja.

*Markus Määttä*nen kertoi tietokannan ai- heen olleen selvä alusta alkaen. Pirkanmaan elokuvakeskus ja Elokuva-arkisto ovat hänen mukaansa osoittaneet kiinnostusta Kaurismäki-tietokantaa kohtaan.

AKIMiin on kerätty 134 viitettä, jotka ovat lähinnä Aki ja Mika Kaurismäkeä käsit- televiä aikakauslehtiartikkeleita sekä heidän elokuviaan. Joukossa on myös muutamia monografioita. Ryhmä pyrki keräämään kat- tavan aineiston, mutta ei aivan onnistunut.

Aineiston kielinä ovat suomi, ruotsi, englantia, saksa ja ranska.

Pakettiin kuuluu Arvottomat asiasanatesaurus ja hakumanuaali, joka kertoo AKIMin olevan "tarkoitettu apuvälineeksi elokuva-alan tutkijoille, opiskelijoille, harrastajille ja kenelle tahansa Kaurismäki-fanille."

AKIMin tekijöillä ei ollut valmiina päivittys- tai markkinointisuunnitelmia. Frank-joukon reaktio hintatiedusteluun oli rehti hämmennys. Miettimisen jälkeen he uskoivat voivansa myydä tietokannan Calvados-pullostta. Ehdoksi asetettiin kuitenkin, että tietokannan päivittäjän on saatava asunto Helsingistä Elokuva-arkiston vierestä.

Haut AKIMista onnistuivat hyvin paria viitteissä olevaa kirjoitusvirhettä lukuunottamatta. Elokuvat löytyivät siinä missä muukin aineisto.

Se huono image...

Vs. lehtori Fabritiuksen mukaan syy projektin tulosten uudenlaiseen, laajempaan esittelyyn oli vanha tuttu: k & i -alan huono palvelukuva ja image. Ihmisillä on kirjasto- ja informaatiopalveluita kohtaan varsin korkea "kysymisen kynnyks". Tässä tarjoutui hyvä tilaisuus harjoitella tiedottamista alan palvelusta. Mistään markkinointiharjoittelusta ei hänen mukaansa kuitenkaan ollut kyse. Alkuperäisen idean esittelytilaisuuden järjestämisestä Fabritius kertoi tulleen tutkija *Mirja Iivoselta*.

Fabritius oli varsin ylpeä tämänkertaisista projektin osanottajista. Kaikki olivat hänen mukaansa selviytyneet urakasta hienosti. Hän yhtyi täysin *Iiris Karppisen* sanoihin: "Hävettää opettaa näin älykkäille ihmisille mitään."

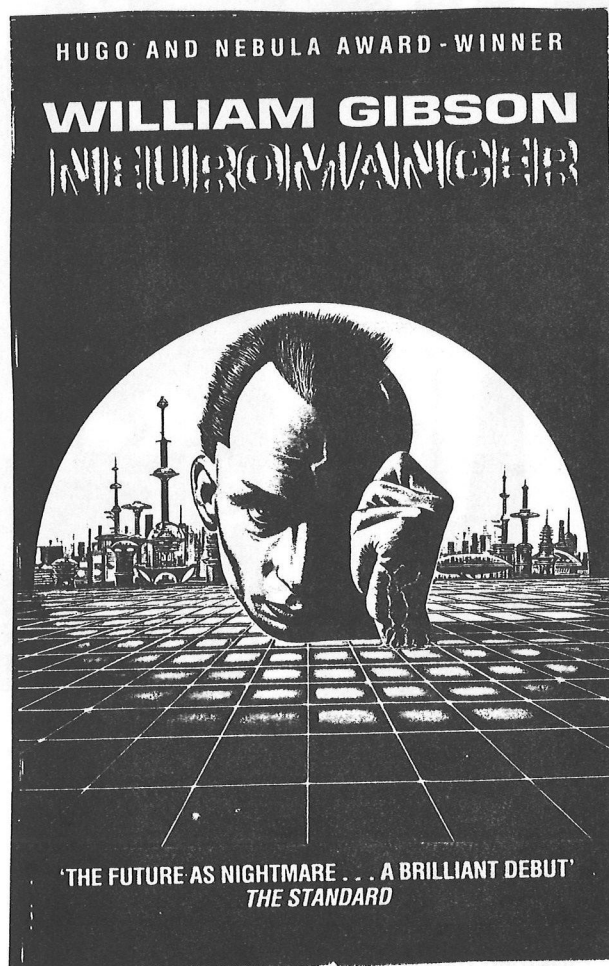
Otto Auranen

WILLIAM GIBSON JA RIDLEY SCOTT: DYSTOPIOIDEN KUVAAJAT

-cyberpunk ja tulevaisuuden informaation muotokuva-

William Gibson iskeytyi tajuntaani Heran palindromivuonna 1991. Toimittaja Perttu Rastas, oikea varsinainen cyberpunk-kari, mainitsi miehen ja miehen kirjoittaman kirjan eräällä tiedotusopin luennolla ja tämän jälkeen tajuntani räjähti. Niin, tai ensin piti tietenkin hankkia käsiin ja lukea tuo mielettömän hyvä kirja, *Neuromancer*, cyberpunktyylin perusteos, jonka Gibson kirjoitti jo vuonna 1983. *Neuromancer* voitti kerralla kaikki merkittävimmät sci-fi-palkinnot: Hugon, Nebulan ja Philip K. Dickin muistopalkinnon. Seitsemän vuoden viiveellä, samana vuonna kuin minä sain käsiini alkukielisen version eräältä pettämättömältä henkilötiedonlähteeltäni, kirja sitten saatiin vihdoin suomeksikin Arto Häilän käännöksenä ja WSOY:n kustantamana, nimellä *Neurovelho*. *Neuromanceria* pidettiin sen ilmestymisvuonna mahdottomana kääntää suomeksi sen mielettömän postmoderniin *Bladerunner*-maailmaan kytkeytyvän, uusia sanoja ja käsitteitä vilisevän psykedeelisen kielensä vuoksi. *Neuromancer* oli siis saada Burgessin *Kelloveliappelsiinin* kohtalon, jonka kääntämistä saimme odotella melkein kolmekymmentä vuotta. *Kelloveliappelsiinin* kohdalla valiteltiin aina sen futuristista kieltä. Mitä sitten? Tarvitaan vain asiasta innostunut, mielikuvituksella varustettu kääntäjä, niin johan alkaa syntyä suomalaistakin cyberpunkia ja ultraviolencea.

Vuotta ennen Gibsonin *Neuromanceria*, 1982, saimme ihailla silloin vielä pystyssä olevien suurten elokuvateattereiden megakokoisilta laajakankailta kaikkien aikojen kolmanneksi parhainta elokuvaa (kerron joskus toiste kaikkien aikojen upeimmasta ja

toiseksi upeimmasta elokuvasta, mutta kolmaskin sija listallani on sama kuin ykköstilä kaikilla muilla listoilla), Ridley Scottin silmät mukanaan vievää mahtavaa tieteiselokuvaa *Bladerunner*, joka perustui väljästi Philip K. Dickin kirjaan *Do Androids Dream of Electric Sheep?* vuodelta 1968. Kirja ilmestyi viime vuonna suomeksikin Jalavan kustantamana nimellä *Palkkionmetsästäjä*. *Neuromancerin* miljööt ovat suurelta osin tuosta elokuvasta peräisin. Mainitaanhan *Bladerunner* cyberpunkdiggareiden keskuudessa vähintään yhtä usein kuin *Neuromancerin* ja William Gibson itsekin toteaa kirjansa menestyksen johtuvan juuri Scottin elokuvasta.

Bladerunner esitteli meille tuon tulevaisuuden likaisen, kolmenkymmenenmiljoonan asukkaan suurkaupungin, megalopoliksen, jossa on aina yö ja jossa sataa koko ajan. Ihmiset kulkevat pitkien nylontakkiensa kaulukset pystyssä, kädet syvällä taskuissa ja päät painuksissa. *Bladerunner* ja cyberpunk-ilmio ovatkin paljosta velkaa Raymond Chandlerin ja Dashiell Hammetin kovaksi keitetyn dekkarin perinteelle. William Gibsonia onkin sanottu scifin Raymond Chandleriksi.

Kaupungin visuaalista ilmettä luonnehtivat sirisevät ja välkkyvät kalmansävyiset loisteputket, muovista ja erivärisistä pleksilevyistä tehdyt rakennukset ja kaikkialta päälletunkevat televisiomonitorit ja niiden suoltamat mainokset. Kaupungin taivaalla liukuvat edestakaisin valtavan kokoiset tv-monitorit, jotka mainostavat uusien planeettojen siirtokuntia paratiiseina. Ihmiset ovat johdotettuja, heihin on asennettu keinotekoisia elimiä ja erilaisia laitteita ja aseita, joilla heidän suorituskykyään on paranneltu. Heidän joukossaan kulkee myös alusta loppuun asti keinotekoisia ihmisiä, karkuun päässeitä replikantteja, joista elokuvan sankari, Deckard, koettaa päästää ilmat lopullisesti pihalle.

Scottin elokuva on visuaalisesti huikean kaunis. *Bladerunnerista* onkin sanottu, että se ainoa tieteiselokuva, jonka luoma tulevaisuuden kaupunki näyttää uskottavalta. Kun elokuvan upeisiin kuviin vielä liitetään syntetisaattorivelho Vangeliksen musiikki, tunnelma on täydellinen.

B*laderunnerin* miljöö on siis sellaisenaan Gibsonin *Neuromancerissa*, jossa matkataan The Sprawlissa, uhkaavassa megalopoliksessa, joka ulottuu aina Bostonista Atlantaan. Matka jatkuu vielä eteenpäin, Tokioon ja Istanbuliin, mutta lopulta päädytään kuitenkin maata kiertävälle cyber-rastafarien asutamalle avaruusasemalle, Freesidelle, ja yllätys, yllätys! Helsinkikin on vahvasti menossa mukana. Helsinki ja Suomi, eräs kirjan päähenkilöistäänkin on nimeltään The Finn, suomalainen. Tämä bladerunnermaisten kaupunkien maailma on *Neuromancerissa* erittäin mielenkiintoinen, mutta tarinan tärkein taso liikkuu aivan jossain muualla, nimittäin virtuaalisessa todellisuudessa, cyberavaruudessa.

**"The sky above the port
was the color of television,
tuned to a dead channel."**

Neuromancerin päähenkilö on Case, entinen software cowboy (Häilä on kääntänyt tämän konsoli-cowboyksi), joka on tehnyt isot rahat varastamalla ja myymällä arvokasta tietoa ja arvokkaita ohjelmia matrixissa. The matrix (tai matriisi, Häilän kääntämänä) on maailmanlaajuinen, visuaalinen tietoverkko, virtuaalinen todellisuus, cyberavaruus, jossa ylikansalliset korporaatiot taistelevat jatkuvasti keskenään arvokkaasta tiedosta ja yrittävät murtaa toistensa suojauksia. Case on liikkunut matrixissa tavallisen cyberspace-tietokoneen välityksellä, joka on yhdistetty suoraan hänen aivoihinsa ja hermostoonsa ja joka tottelee hänen ajatuksiaan. Ideaalinen käyttäjäliitännä siis. Case on siis ollut todellinen informaatiotyöläinen, jollaisia meistäkin yritetään K&I-laitoksella tehdä. Mutta Casen hermosto on turmeltu mycotoxinilla, koska hän on varastanut työnantajiltaan...

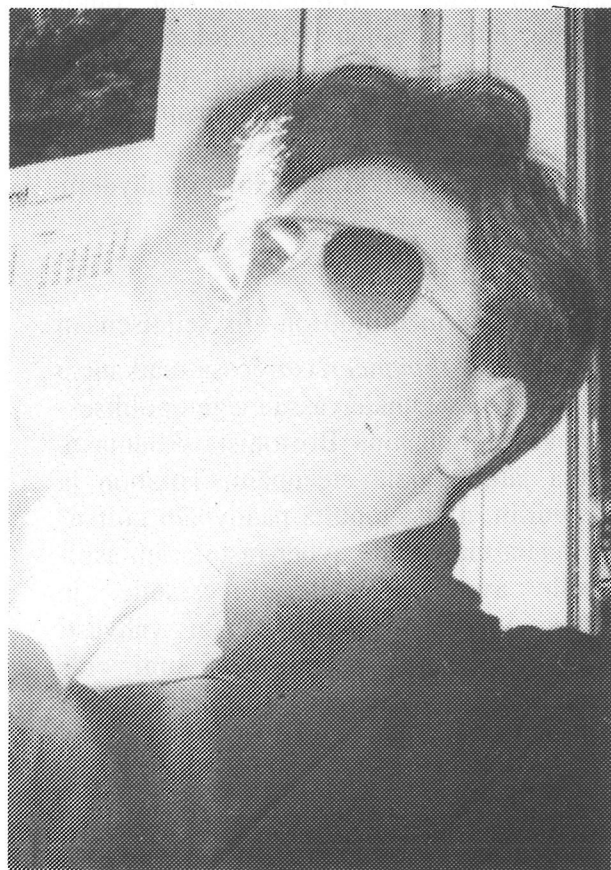

"Case was twenty-four. At twenty-two, he'd been a cowboy, a rustler, one of the best in the Sprawl. He'd been trained by the best, by McCoy Pauley and Bobby Quine, legends in the biz. He'd operated on an almost permanent adrenaline high, a byproduct of youth and proficiency, jacked into a custom cyberspace deck that projected his disembodied consciousness into the consensual hallucination that was the matrix. A thief, he'd worked for other, wealthier thieves, employers who provided the exotic software required to penetrate the bright walls of corporate systems, opening windows into rich fields of data.

He'd made the classic mistake, the one he'd sworn he'd never make. He stole from his employers. He kept something for himself and tried to move it through a fence in Amsterdam. He still wasn't sure how he'd been discovered, not that it mattered now. He'd expected to die, then, but they only smiled. Of course he was welcome, they told him, welcome to the money. And he was going to need it. Because - still smiling - they were going to make sure he never worked again.

They damaged his nervous system with a wartime Russian mycotoxin."

Case tapaa kuitenkin psykopaattisen entisen sotilaan, Armitagen, joka järjestää hänelle uudet sisuskalut ja hermoston, johon eivät edes huumeet tehoa. Armitagen palveluksessa on myös palkkasoturi Molly, hurja nainen, jonka silmien paikalle on asennettu kaiken näkevät peililasit, yksi cyberpunkin tavaramerkeistä. Mukaan varastetaan vielä Sense/Netin tutkimuskirjastosta kuolleen software cowboyn, Flatline Dixien, tietokoneohjelmaksi, ROM-konstruktiksi, tallennettu persoonallisuus. Armitage on myös varmistanut Casen työskentelyhalun asentamalla tämän uusiin elimiin myös uudet mycotoxin-pussit, jotka sulavat hitaasti. Saadakseen myrkylle vasta-ainetta Casen on hoidettava yhdessä Mollyn ja Flatline Dixien kanssa Armitagen antama homma. Armitage taas tuntuu ottavan käskyjä vastaan vain matrixissa toimivalta keinoälyltä, Wintermutelta. Ja tähän kaikkialle sekä virtuaaliin että todelliseen todellisuuteen ulottuvaan keinotekoiseen älyllisyyteen Casen on päästävä käsiksi.

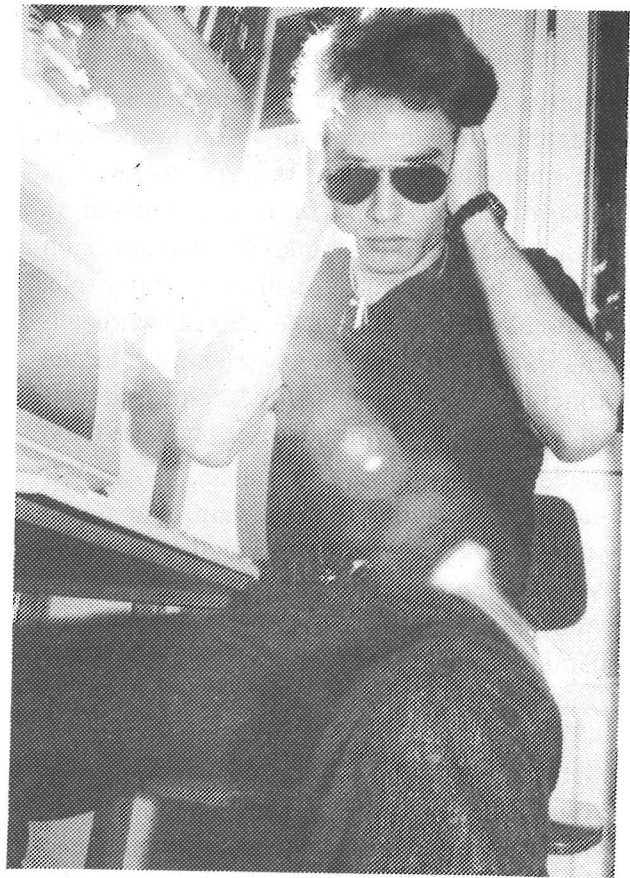

"'The matrix has its roots in primitive arcade games,' said the voice-over, 'in early graphics programs and military experimentation with cranial jacks.' On the Sony, a two-dimensional space war faded behind a forest of mathematically generated ferns, demonstrating the spacial possibilities of logarithmic spirals; cold blue military footage burned through, lab animals wired into test systems, helmets feeding into fire control circuits of tanks and war planes. 'Cyberspace. A consensual hallucination experienced daily by billions of legitimate operators, in every nation, by children being taught mathematical concepts... A graphic representation of data abstracted from the banks of every computer in the human system. Unthinkable complexity. Lines of light ranged in the nonspace of the mind, clusters and constellations of data. Like city lights, receding...'"

Kaikessa tässä on kyse tiedosta ja tiedon välityksestä, informaatiosta, josta on tullut tärkeintä ja halutuinta kauppatavaraa. Case on yksityinen informaattikko, information-breaker, jonka tärkein työkalu on Hosaka-cyberspace-deck, joka ampuu hänen mieltänsä valtavaan visuaaliseen virtuaaliseen todellisuuteen, cyber-avaruuteen, matrixiin, otsalle asetettavien dermatrodien välityksellä.

William Gibson toteaa Image-lehden haastattelussa (3/1991), että cyberulottuvuus on eräänlainen metafora tälle olemassaolevalle universumille, joka ympäröi meitä jo syntymästä saakka. Cyberulottuvuus on Gibsonin mukaan myöskin metafora inhimilliselle muistille, ja niille tutkimattomille rajavyöhykkeille, jossa ihmismuisti ja mediaverkosto lopulta kiteytyvät toisiinsa.

Mediaverkosto tunkee päällemme yhä voimakkaammin joka suunnalta ja sen mukana myös virtuaalinen todellisuus. Esimerkiksi Kaliforniassa toimii Jaron Lanierin johtama VPL Research, joka valmistaa datapukuja ja -käsineitä, joiden avulla käyttäjä voi siirtyä kolmiulotteiseen virtuaaliseen, keinotekoiseen maailmaan. Japanissa taas toimii yritys, joka myy keittiökalusteita datakypärän ja -hanskan avulla. Asiakas voi nähdä tilaamansa keittiön sisustuksen virtuaalisen version, ennen kuin keittiö rakennetaan todelliseen tilaan. Useat amerikkalaiset tietokonefirmat ovat jo tuomassa pelihalleihin virtual reality -pelejä, jotka toimivat datalasiin ja -hanskojen avulla. Näistä peleistä ollaan samalla tietenkin kehittämässä myös kotimikroversioita.

"Case flipped into the matrix and pulled the trodes from his forehead."

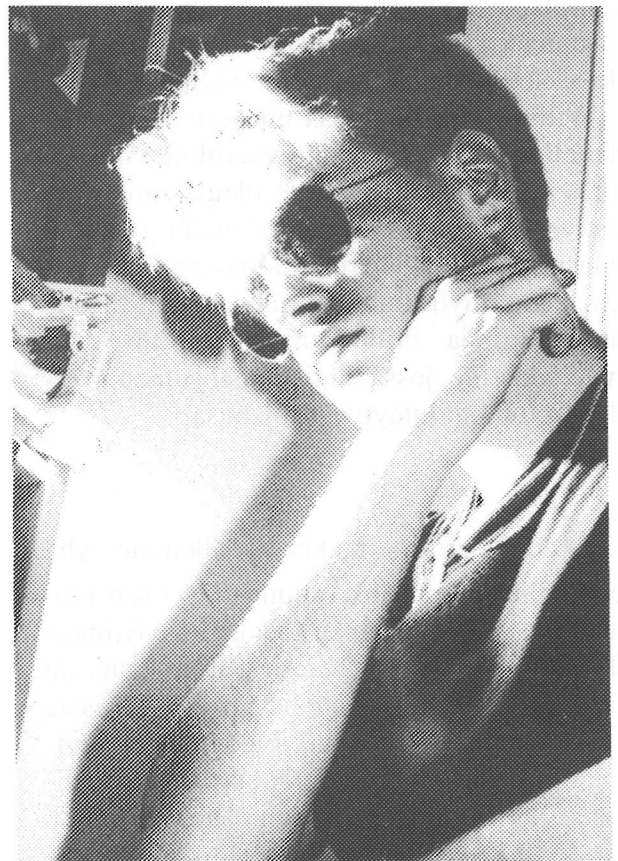
Koko virtuaalisen todellisuuden idea on peräisin sotateollisuuden tarpeista, lentosimulaattoreista. Onhan ollut paljon halvempaa ja turvallisempaa harjoitella esimerkiksi ilmataistelua simuloitusti maan pinnalla, kuin kymmeniä miljoonia maksavilla hävittäjillä. Sota on sivistyksen korkein muoto, todetaan Peckinpahin Rautaristissäkin. Toimittaja Perttu Rastaan mukaan sotateollisuudella oli jo kaksikymmentä vuotta sitten käytössään samantasoista virtuaalitekniikkaa, joka vasta nyt on tulossa tavallisille markkinoille. Voi vain kuvitella, millaista tekniikkaa ase-teollisuudella on nyt käytössään. Gibsonin matrixia vastaavia tietoverkkoja saattaa hyvinkin olla jo olemassa. Ja onhan Dialog-tiedonhakupäijärjestelmää tuottava Lockheed-yhtymä ollut alunperin nimeltään The Lockheed Space and Missile Company. Että mitäpä olisi informatiikkaan ilman sotateollisuutta? No, ainakin paljon tylsämpää.

Virtuaalisen todellisuuden tekeminen ei onnistu ilman korkeata teknologiaa, kuin ei sodankäyntikään nykyisin. Yksi keskeisimpiä teemoja Gibsonin *Neuromancerissa* ja Scottin *Bladerunnerissa* onkin ihmisen ja teknologian välinen suhde. *Neuromancer* on täynnä johdotettuja, piisiruilla vuorattuja, keinotekoisilla raajoilla ja elimillä varustettuja ihmisiä, jotka ovat jo melkein enemmän koneita kuin ihmisiä. *Bladerunnerissa* taas valtava megayhtymä Tyrell on kehittänyt täydellisesti ihmisen kaltaisia, Nexus 6-luokan replikanteja, jotka vain ovat paljon suorituskykyisempiä kuin tavalliset ihmiset. Varmuuden vuoksi replikanteille on annettu vain neljä vuotta elinaikaa ja tämän vuoksi nämä ihmiskopiot etsivät epätoivoisesti lisääikää itselleen.

Teknologiasta on tullut kaikkein tärkein statussymboli ihmisille ja tämän huipputeknologian luojista on tullut enemmän tai vähemmän jumalia tuossa maailmassa, joka ei ole enää kovinkaan kaukana meidän maailmastamme. Samalla ihminen on yhä enemmän vieraantunut luonnollisesta ympäristöstään ja nimenomaan luonnosta. *Bladerunnerin* megalopoliksessa suurin osa eläinlajeista on kuollut sukupuuttoon ja niistä on saatavilla vain jäljitelmiä, replikanteja. Oikeat eläimet, jotka ovat säilyneet hengissä tässä läpikotaisin saastuneessa maailmassa, ovat statussymboleita ihmisille, kuten korkea teknologiakin. Ridley Scott tosin päättää elokuvansa huikaisevan valoisiin ja kauniisiin kuviin vihertävistä niityistä ja vuoren rinteistä ahdistavan pimeän ja hämyisen megalopoliksen jälkeen.

"The matrix showed him the pink spheres of the steel combine in Sikkim."

Entäpä ihmisten välinen kommunikaatio? *Neuromancerissa* Case viettää suurimman osan ajastaan matrixissa, jossa hän tuntee olevansa parhaiten kotonaan. Matrixissa on vain bittien muodossa olevaa tietoa, ei ihmisiä. Kun Case liikkuu todellisessa maailmassa ihmisten keskellä, hän käyttää jatkuvasti huumeita, kuten amfetamiinia, kokaiinia ja muita vastaavia tajuntaan vaikuttavia aineita. Matrixissa ollessaan hänen ei tarvitse edes pukeutua, trodien asettaminen otsalle riittää. Toisaalta Case saa hetkessä yhteyden Hosakansa välityksellä mihin tai keneen tahansa, niin kuin kunnan tietotyöläisen pitääkin. Pääpointti on kuitenkin se, että Case viihtyy paremmin virtuaalisessa kuin todellisessa maailmassa, eli tätä voisi jo selvästi kutsua vieraantumiseksi.

Asiaa voi myös tarkastella toiselta kantilta. Perttu Rastaa mukaan juuri lisääntyneet ihmisten väliset kommunikaatiomahdollisuudet ovat virtuaalitekniikan tärkein saavutus. Juuri parantunut kommunikaatio ihmisten kesken estää meitä vieraantumasta maailmasta ja itsestämme. Eräät amerikkalaiset interaktiiviseen videotaitteeseen erikoistuneet taiteilijat ovat suunnittelemassa elektronisia kahviloita eri puolille maailmaa, joissa voisi keskustella ihmisten kanssa fyysisistä välimatkoista riippumatta, esimerkiksi New Yorkista Tokioon interaktiivisen video- ja virtuaalitekniikan avulla. Tiedä sitten, onko keskustelu televisio ruudun välittämän virtuaalisen todellisuuden välityksellä samanarvoista kuin naamasta naamaan keskustelu. Virtuaalitekniikkavelho Jaron Lanierkin on todennut, että kun on ollut muutaman tunnin virtuaalitodellisuudessa, todellinen maailma näyttää sen jälkeen entistä kauniimmalta.

Gibsonin *Neuromancer* on joka tapauksessa pelottavan kiehtovaa luettavaa ja Scottin *Bladerunner* toimii erinomaisena visuaalisena johdatuksena tähän romaaniin. Molemmat teokset kuvaavat dystopioita eli antiutopioita. Juuri tuo dystopaalinen tunnistaminen on science fictionin vaikuttavimpia voimia, joka stimuloi mielempä työstämään scifin kuvaamia maailmoja yhä pidemmälle ja miettimään syitä näiden dystopioiden syntyyn. Nämä syyt löytyvät aina väistämättä omasta ajastamme, yhteiskunnastamme ja sen kehityksestä. Science fictionin tarkoituksena on aina hätkähdyttää lukijaa, havahduttaa tämä katselemaan ympärillensä ja ajattelemaan näkemäänsä, ja tässä Gibson on onnistunut erinomaisesti. *Neuromancer* on vuosikausiin parasta lukemaani science fictionia. Seuraavaksi tartun Gibsonin muihin romaaneihin, *Count Zero*on ja *Mona Lisa Overdrive*en, jotka muodostavat *Neuromancerin* kanssa Gibsonin cyberpunktrilogian. Gibsonin uusin teos, yhdessä Bruce Sterlingin kanssa kirjoitettu *The Difference Engine* taas yhdistää 1850-luvun viktoriaanisen Englannin ja cyberpunken. Ja lukiessani näitä odotan vesi kielellä Ridley Scottin uutta tieteiselokuvaa, jonka hän on sanonut tekevänsä Columbus-elokuvansa jälkeen...

MM

UDK:n uusi hallitus

Tässäpä kauniit
hallituksemme
jäsenet. Ensin
uroot ylärivissä
vasemmalta alka-
en: *Harri, Otto,
Markus, Sami.*
Tytöt alarivissä
pituusjärjestyk-
sessä: *Lissu,
Nina, Sonja,
Mari.*

UDK on jälleen saanut uuden ja energisen hallituksen, joka on jo alkanut ponnekkaisesti ajamaan kirjastotieteilijöiden etuja. Tässä lyhyt esittely jokaisesta hallituksen jäsenestä.

*Nina Riutta,
puheenjohtaja,
tiedekuntaneuvoston jäsen*

"Huumorintajuisuus, sosiaalisuus ja ennakkoluulottomuus; siinä piirteitä, jotka yhdistän itseeni. Olen kiinnostunut melkeinpä kaikesta, mitä maa päällään kantaa. Itseni kehittämisprojekti on jatkuvasti meneillään. Pikku paheistani voitte itse ottaa selvää.

Olen nyt kolmatta vuotta hallituksessa ja tavoitteeni pj:nä on udk:n toiminnan kehittäminen ja mielekkäänä pitäminen. Visioita löytyy. Katsotaan, miten niiden toteuttaminen onnistuu. Tällä porukalla homma varmasti hoituu."

*Sonja Björkbacka,
taloudenhoitaja ja varapj.,
laitosneuvoston ja koulutusohjelmatyöryhmän opiskelijajäsen*

"Vaalilupaukseni tulevalle edustuskaudelle: Vakaana aikomukseni ja tavoitteenani on ajaa pienen ihmisen, tavallisen riviudklaisen etua ja hyvinvointia pyyteettömästi ja tyystin vailla oman edun tavoittelua. (Lue: Aion harrastaa korruptiota ja kähmintää minkä kerkeän ja lopuksi kavaltaa udk:n käsikassan, 47mk, ja paeta Jersey saarelle.)"

*Mari Tianen,
sihteeri*

"Ikäväkseni olen hallituksen sihteerikkö, mikä loukkaa hieman kieroutuneita feministisiä periaatteitani. Mukana puuhastelussa olen puhtaasti itsekkäistä syistä. On kiva pitää hauskaa ja tällä porukalla se onnistuu. Toisinaan tulee tehtyä myös jotain yleishyödyllistä mutta ennen kaikkea kokouksissa kuulee asioista, joista on itselle hyötyä. Tässä toiminnassa yhdistyvät hyöty ja huvi."

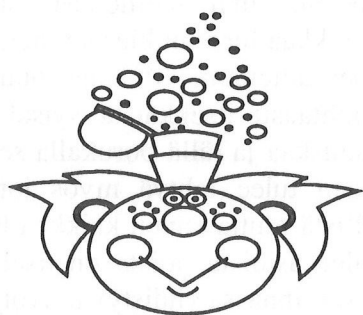
*Sami Sahramies,
tiedotusvastaava*

"Olen apaattinen, anarkistinen, egosentrinen, futuristinen, onomaetopoettinen, surrealistinen, polyteistinen, tertiäärinen, kosminen, lordoottinen, kriittinen, filosofinen, respiratorinen, sinfoninen, logopedinen, oraalinen, immoraalinen sekä kaiken lisäksi vielä arktinen k&i-alan opiskelija. Toimenkuvani on tiedotus, jota pyrin parhaani mukaan suorittamaan (=huolehtia ilmoitustaulun nastoista). Minuun voi ottaa yhteyttä jos haluaa saada asiansa ilmi massoille!"

Harri Alanne,
kulttuuri- & virkistysvastaava

"Mika Waltarin tavoin periaatteikseni voisin mainita inhimillisyyden, suvaitsevaisuuden ja kauniin turhuuden (etenkin viimeksi mainitun).

Tuoreena kulttuuri- & virkistysvastaavana kiinnostuksenaiheenani on luonnollisesti kirjastotieteilijöiden kulttuuri- ja virkistystarpeet. Omasta puolestani aionkin, ajoittain niin uuvuttavan kirjastotieteen saloihin syventymisen vastapainoksi, houkutella kirjastotieteilijöitä joukolla erilaisiin kulttuuririentoihin ja "virkistäytymään".

Otto Auranen,
sosiaalivastaava

"Poronpurija Napapiiriltä. En kuitenkaan omista porotokkaa enkä todellakaan nauti vaeltelusta Lapin erämaissa. (Voiko moimesta yleensä nauttia?) Suorastaan inhoan Pohjois-Suomea ja teen mitä tahansa saadakseni asua maan eteläosassa. Muuta ei tarvinne sanoa, em. seikka on näet tärkein luonteenpiirteeni tällä hetkellä.

Suuri tavoitteeni sosiaalivastaavana on onnistua määrittelemään toiminta- ja vastuualueeni joulukuuhun mennessä, kyseessä kun on aivan ennennäkemätön toimi udk:n historiassa. Lisäksi aion käydä ahkerasti udk:n kokouksissa nyökyttelemässä muiden viisaille päätöksille."

Marja-Liisa Ratilainen,
liikunta- ja urheiluvastaava

-kutsutaan Lissuksi
-toinen kausi tässä toimessa
-udk:n sählyvuoron käyttämättömyys huoletaa, onko sopimaton aika vaiko laji?
-tarkoituksenani on saada joukkueet ainakin Akateemiseen varttiin, tarkemmat tiedot ilmoitustaululta
-uusia ideoita ja ehdotuksia kaivataan ja odotetaan!

Markus Määttänen,
Asiasanan vastaava toimittaja

"Olen sama omahyväinen Määttänen kuin viime vuonnakin. Elokuvahulluus ja science fiction -narkomania ovat kroonisia vaivojani. Näistä aiheista olen valmis keskustelemaan missä ja milloin vain. Tehtäväkseni on annettu toimittaa ainejärjestömme rakasta lehteä Asiasanaa, johon kiristan ihmisiltä juttuja aina neljä kertaa vuodessa. Tänä vuonna lupaan yrittää tehdä vähintään samantasoista lehteä kuin viime vuonnakin. No, se ei ainakaan ole liikaa vaadittu..."

Kultaniitti

- "Herää, paskiainen!"

Sitten oli vähän aikaa hiljaista. Olinko kuullut jonkun sanovan äsken jotain? En ollut varma. Jotain kuitenkin olin kuullut. En ollut varma olomuodostani, olinko ruumiissani vai jossain muualla, enkä uskaltanut tarkistaa asiaa...

- "Nouse nyt vittu jo ylös siitä!"

Tämä vakuutti minut siitä että olin kuitenkin omassa rakkaassa ruumiissani enkä missään muualla. Hitaasti tunto alkoi palata minuun, paha olo, oksennus, aloin tuntea kaiken tämän nenässäni, suussani, vatsassani. Sitten otsani alkoi muodostua entiseen muotoonsa raskaan, kylmän hien valamana. Myös käteni alkoivat muodostua ulokkeina vartalostani, horkkamaisena värinänä.

- "Sillä lailla, nouses nyt jo. Nyt on vuosi 1992 ja Suomi hakee Euroopan yhteisön jäsenyyttä... Hei, älä helvetissä! Voi vittu, mun matto..."

En voinut sille mitään. Olin kääntänyt kylkeäni sohvalle, jolla makasin ja se oli ollut virheliike. Tyhjenin, valuin kuiviin, suoraan sohvan vieressä olevalle matolle, jonka omisti minut herättänyt (ja oksennuttanut) voimakas tyttö nimeltä Ulla, joka omisti myös kämpän sohvan ja maton lisäksi, ja pari kissaa ja leivänpaahtimen. Asiallinen tyttö.

- "Saatanan sika, sä sit peset mun mattoni kanssa... Vittu täällä haisee!" Ulla huusi suoraan korvaani.

- "Älä huuda siinä, ämmä. Kyllä mä pesen sen..." onnistuin sopertamaan viskin kähentämällä äänellä, joka tuntui kumpuavan suoraan paksusuolestani.

Avasin vihdoin silmäni ja katselin ympärilläni. Ensimmäiseksi näin oman oksennukseni Ullan olohuoneen matolla. Sitten panoroin katsettani hitaasti matosta ylöspäin: kirjahylly, valokuvia... Minun ottamiani valokuvia.

- "Missä mun kamerani on?" kysyin Ullalta, jonka silmillä olisi voinut sytyttää määrän ruohonkin tuleen.

Kuvat esittivät Ullaa. Ulla oli isokokoinen, voimakas nainen voimakkailla, ekspressiivisillä kasvoilla. Juuri sellainen nainen, jota oli katseltava kameran takaa.

- "Sä paikkasit sen seinään eilen illalla."

Olin kuvannut Ullaa jo usean vuoden ajan ja hän oli aina pitänyt otoksistani. Mutta että paiskannut seinään...

- "Mitä vittua?!"

- "Turpa kii!. Sä sait vissiinkin juoppohulluuskohtauksen, sä sekosit loppuillasta ihan kokonaan..."

Katselin häntä verestävillä silmilläni ja tunsin, kuinka krapulani nopeasti häipyi jonnekin, adrenaliini tukehdutti sen ja pystyin nousemaan jo ylös sohvalta.

- "Missä se on?!" huusin vieläkin kiihtyneenä.

Ulla huitaisi välinpitämättömän näköisenä eteisen suuntaan.

- "Sä olit muutenkin loppuillasta ihan ihmeellinen. Sä huusit ja huidoit täällä ympäriinsä, otit koko ajan kuvia. No ei siinä mitään..."

Horjuin tuskaisesti eteiseen päin kunnes karmaiseva näky osui silmiini. Vajosin polvilleni enkä ollut uskoa silmiäni. Ulla oli tullut perässäni.

- "Sä huusit täällä jotain, että toi kamera - tai entinen kamera - tuijottaa sua ja väijyy sua koko ajan ja että se muka on muuttanut muotoaan ja haluaa syödä sut."

Nikkormaticini oli vääntyneenä läjänä lattiallani. Sen kahdeksankymmentämillinen objektiivini oli lähtenyt rungosta irti ja sen linssi oli säröillä.

- "Ei helvetti, ainakin viis tonnia..." sain pihistystä vaivalloisesti.

- "Se on sulle paskiaiselle ihan oikein. Sä pelästyit riehunnallas kaikki muut ja ne lähti meneen. Vittu, mun olis pitänyt soittaa poliisit hakeen sun ja sun kameras pois täältä... Sitä paitsi, noi sun valokuvat on ihan paskoja." Ulla sanoi ja osoitti seinällä olevia kehystettyjä kuvia itsestään. Sitten hän repäisi yhden kuvan seinältä ja paiskasi sen lattialle. Kymppin maksanut Tiimarin kehys hajosi palasiksi Nikkormaticin ruumiin vie-

reen.

-"Ja nyt vittu korjaat kamppees ja lähdet meneen! Las-ku tulee sitten perästä. Äläkä näytä naamaas täällä enää, kusipää!"

Olin siis riehunut koko edellisen illan, kuvannut kinoa kolmen rullan verran ja lopulta paiskannut kamerani seinään ja sen jälkeen sammunut itsekin. Kaverit olivat lähteneet pois ja jättäneet minut makaamaan Ullan sohvalle. Oli ollut Ullan synttärät... ja minun lahjani oli läjä oksennusta hänen matollaan. No, ystävät eivät vähästä hätkähdä.

Olin sammunut. Ensin kaikki näytti vain mustalta savulta, mutta myöhemmin päivällä, kun istuin kämpilläni, mieleeni alkoi tulla muutakin.

Kamera. Nikkormatic. Siinä oli ollut jotain outoa - ja nyt se oli runneltuna pöydälläni. Olin ostanut sen puolivuotta aikaisemmin uimahallintalossa olevasta hienomekaanikkoliikkeestä, jota piti vanha, viekkaan ja ruman näköinen äijä. Kamera oli ollut käytettynä melko edullinen ja olin ihastunut siihen heti ensisilmäyksellä sen vähän rupisesta ja nuhjuisesta ulkopinnasta huolimatta. Ja se vanha äijä oli hymyillyt outo kiilto silmissään ja pyytänyt poikkeamaan, jos tulisi vaikeuksia.

Otin kameran pöydältä käteeni. Se oli kolhuinen ja objektiivini oli lopullisesti tuhottu. Nikkormaticin runko näytti kuitenkin säästyneen pahimmalta tälliltä ja siitä ehkä saisi vielä toimivan vehkeen. Olin muistaakseni kuvannut edellisenä iltana kolme rullaa kinoa ja viimeisin filmi oli vielä kamerassa sisällä. Painoin takaisinkelausnapin alas. Olin vieläkin melkoisessa krapulassa, joten en kiinnittänyt pahemmin huomiota siihen, että kamera ikään kuin värähti, veti henkeä, kun painoin kelausnappia ja aloin kelaata filmiä takaisin kasettiin. Nikkormatic tuntui kolhuistaan huolimatta raskaalta ja lämpimältä kädessäni. Sen filmipesän luukku näytti olevan hieman pullollaan, niin kuin kamera olisi ylen- syönyt minun vangitsemiani kauniita naisten kuvia, tai ihmisten kuvia niin kuin itse pyrin himokohteitani ajattelemaan.

Kun olin kelannut filmin takaisin kasettiinsa, avasin Nikkormaticin takaluukun ja - filmi suorastaan hyppäsi pesästä, kuin puoliautomaattisen pumppuhailikon hylsy, voimalla suoraan pyödykseni. Outoa, kamerani ei ollut aikaisemmin käyttäytynyt tuolla tavalla. Sitten katsoin filmipesään ja näin jotain outoa.

Filmipesän vasemmalla puolella, mihin kinofilmikasetti asetetaan, oli jotain kimaltavaa, jotain kyllänsävyistä, joka tunki esiin pesälierion seinästä. Se oli kyllänsävyinen ulkonema, pop-niitin muotoinen pieni pylvä, joka oli tunkenut filmirullan voimalla ulos pesästä. Kun koskin kultaniittiin sormellani, se tuntui istuvan tukevasti paikallaan lieriön seinässä. Koetin väentää sitä ensin sormillani ja kun se ei auttanut otin pöytälaatikostani pihdit kokeilin niitä. Tuloksena sain vasempaan käteeni ilkeän tuntuksen haavan kun pihdit luiskahtivat ja niitti pysyi vain paikallaan. Neuvottamani paiskasin

kameran pöydälle ja kiroilin käteeni tullutta likaista haavaa.

-"Vitun paskiainen", mutisin Nikkormaticille ja nuolin kättäni.

Kameran raollaan olevan takakannen alta näkyi heikko kultainen hohde, pirullisen näköinen hohde. Ikään kuin kamera olisi virnistänyt minulle, väläyttänyt kultaham- mastaan ja nauranut.

Uimahallintalo oli nuhjuinen tiilirakennus torin laidalla harmaa, kostea suojaus vielä korosti sen rumuutta ja rapistuneisuutta. Hienomekaanikko Kirves oli pystyttä- nyt liikkeensä joskus vuosikymmeniä sitten talon kul- maan, pieneen muutaman neliön huoneistoon, jonka ikkunassa oli vanhoja kameroita ja filmiprojektoreita. Kamerat olivat mielestäni maanneet näyteikkunassa aina, niiden vanhat pehmeät nahkapalkeet olivat pölyssä ja kamerat näyttivät lähinnä pieniltä ruumisarkuilta ja koko liikekin näytti enemmän hautaustoimistolta kuin hienomekaanikon pajalta. Ikkunassa oli vielä nuhruisella mustalla tussilla kirjoitettu aaltopahvikyltti, joka ilmei- sesti oli tarkoitettu jonkinmoiseksi mainokseksi:

"NÄE ENEMMÄN - OSTA VANHA JA KOKENUT KAMERA"

"Mitähän helvettiä toikin sitten tarkoittaa?" ajattelin astuessani liikkeeseen sisään.

Hienomekaanikko Kirves oli vanha ja käppyräinen äijä jolla oli inhottavan tuuheat mursunviikset ja pullonpoh- jasilmälasit, joita hän heitteli huolettomasti nenänsä ja työpöytänsä välillä asettaessaan luuppia vasempaan silmäänsä. Kirves istui työpöytänsä ääressä ja hänen viiksiensä alla makasi muinainen, 30-luvun Leicalta näyttävä kamera, jonka hän oli purkanut pienen pieniin osiin. Ihmettelin mielessäni, että montako pikkuista ruuvia oli hukkunut Kirveksen sammaltukkoa muistutta- viin viiksiin hänen hääriessä ja hyräillessä luuppi sil- mässään pöytänsä ääressä niin, että nuo kammottavat viikset pyyhkivät koko ajan sanomalehdellä päällystet- tyä pöytää.

Kun sitten astuin äijän työpöydän ääreen, Kirves alkoi selittää työn alla olevasta kamerasta katsettaan nosta- matta:

-"Kato, eiks tää olekin kaunis. Se on Leica-250-reporter vuodelta 1932. Siihen mahtuu filmiä sisään kerralla kymmenen metriä. Se tekee lähemmäs 300 ruutua... Tän kameran käyttäjältä ei ainakaa filmi lopu. Kymmenen metriä, siihenhän mahtuu koko elämä. Upee vehje, tässä on oikein salamakenkänkin..."

-"Tota", aloitin epävarmasti. "Mulla olis pieni ongelma tän kamerani kanssa..."

-"Ai, ongelma. Hyvä. Ei muuta kun tänne kaikki ongel- matapaukset ja Kirveellä riittää töitä." äijä honotti in- nostuneesti nostamatta vielääkään katsettaan Leicastaan.

Nostin Nikkormaticin rungon repustani ja paiskasin sen pöydälle. Kun Kirves näki kameranrumiluksen, luuppi putosi hänen silmästään ja hän nosti vihdoinkin katseensa. Kirveksen silmiin oli syttynyt sama outo kiilto, jonka olin pannut merkille kultakasvannaista kameraa ostaessani puoli vuotta aikaisemmin.

- "Ai, se olet sinä!" Kirves sanoi selvästi innostuneella äänellä ja katsoi sitten taas pöydällä makaavaa Nikkormaticin runkoa.

- "Vai ei Nikkormatic pelaa... Ei mutta sehän on vähän kolhuilla. Mutta kyllähän nyt Nikkormatic kestää, vaikka ajais T-55-vaunulla päältä, tai löis kirveellä, hah! Joten, mikäs oikein on hätänä?"

Tartuin kameraani ja avasin sen filmipesän luukun ja paiskasin kameran takaisin pöydälle.

- "Sitä vittua ei pysty lataamaan, kun sinne filmipesään on ilmestynyt jotain, mikä ei kuulu sinne..."

- "Nyt kuules poika, kato vähän miten puhut vanhemmillen ja kameroille." Kirves keskeytti minut ja kumartui katsomaan filmipesästä esiin tunkevaa kultaista niittiä, joka oli vieläpä selvästi kasvanut sitten viime näkemäni.

- "Mielenkiintoista." Kirves totesi ja asetti luupin silmänsä.

- "Mielenkiintoista. Kato tää on kans aika vanha kamera, jolla on kuvattu aika paljon ja nyt kun tää on ollut sunlaisellas amatöörikuvaajalla... Niin kai siihen nyt väsy. Et säkään jaksais aina kattella samoja maisemia tai samoja ihmisiä, varsinkin jos ne vielä on rumia sellaisia... Tää on vaan kieltäytynyt yhteistyöstä sun kanssa..."

En ymmärtänyt äijän puheesta yhtään mitään.

- "Mut, mikä helvetti toi kultainen niitti oikein on ja mistä se on oikein tohon tullu?" yritin kysyä Kirvekseltä, mutta tämä ei näyttänyt noteeraavan kysymystä. Aloin olla taas pyörällä päästäni ja minua suorastaan huimasi.

- "Mutta, älä huolehdi." Kirves jatkoi. "Kyllä minä sen kuntoon panen, ei tässä mitään. Teen vaikka ilmatteeksi sen. Tää Nikkormatic on niin hyvä ja mulle rakas vehje... Joo, kyllä mä tän hoidan. Tuu vaan vaikka parin päivän päästä kattoon, niin kunnossa on, Jooko?"

Oloni oli kertakaikkiaan usvainen, enkä keksinyt miehen puheisiin enää mitään sanottavaa ja käännin liikkeen ulko-ovea kohti horjuen.

- "Hei, kuule. Yks juttu vielä." Kirves huusi perääni. "Olet sä kehittänyt ne viimeiset filmit, mitkä vielä pystyt kuvaamaan tällä?"

Käännyin ja katsoin miestä tyhmän näköisenä, enkä saanut sanottua mitään.

- "Kehitäpä ne piruuttas..." Kirves sanoi ilkeän näköinen virne naamallaan ja kumartui taas katsomaan kameraani.

- "Mut mikä vittu se kullan värinen mömmö oikein on?" mutisin astuessani liikkeestä harmaaseen ulkoilmaan.

- "Tuu parin päivän päästä taas poikkeen, niin takaan että kunnossa on taas..." kuulin vielä oven kolahtaessa kiinni.

Kehitin filmit yliopiston kamerakerhon pimiöllä, joka oli paskainen pikku huoneisto vanhalla Domuksella. Yhteen nurkkaan oli vain istutettu yksinäinen vanha Durst-suurenoskone pinttynyt altaat. Olin hermostunut. Pimiön punainen suojavalokin tuntui erityisen ahdistavalta ja minun täytyi vaihtaa se keltaiseen. Onneksi pimiön kaapissa oli ylimääräisiä lampuja. Toimenpide ei kuitenkaan yhtään helpottanut oloani. Ensimmäistä kertaa pimeä pimiö tuntui minusta ahdistavalta. Käteni tärisivät niin paljon, että en ensin meinannut saada filmejä ollenkaan pyöritettyä kehityspurkkien spiraaleille ja kun yksi spiraaleista vielä tippui lattialle, pakokauhu oli saada yliotteen minusta. Kamerani ja sen kultainen niitti pyörivät mielessäni. Onnistuin kuitenkin pitämään itseni kurissa ja sain jotenkuten kehitettyä kaikki Ullalla ottamani kolme filmirullaa.

Kuvien tekeminen onnistui helposti, liiankin helposti. Yleensä minulta meni useita arkkeja pelkkiin koepaloihin oikeaa valotusaikaa etsiessä, mutta tällä kertaa onnistuin joka ruudussa jo ensimmäisellä yrittämällä. Ihmetystäni lisäsi vielä se, että kun yritin tarkoituksella valottaa paperia väärin, kuva onnistui silti. Papereissakaan ei ollut mitään vikaa, kun testasin niitä. Ne valoituitivat aivan kuten pitikin, paitsi näillä negoilla.

En muistanut tuosta illasta paljoakaan, joten koetin palauttaa tapahtumia mieleeni tekemieni kuvien avulla. Kuvat olivat erinomaisia, ihmettelin, kuinka olin pystynyt tekemään niin onnistuneita rajauksia siinä kunnossa... Mutta jotain ihmeellistä niissä oli, jotakin groteskia.

Ulla näytti ensimmäisissä kuvissa yhtä kauniilta ja kuvaukselliselta kuin aina ennenkin, mutta kun tein lisää kuvia, hän alkoi näyttää jotenkin epätodelliselta. Katselin hänen kuviaan pitkään, ennen kuin huomasin, mikä oli vialla: Ulla näytti liian kauniilta. Hänen iso vartalonsa näytti sirommalta ja sopusuhtaisemmalta kuin koskaan. Linda Evangelistakaan ei olisi näyttänyt miltään näihin kuviin verrattuna. Ystäväni Savelan maha oli hänen kuvissaan hävinnyt jonnekin ja kaljapullo oli vaihtunut hienostuneeseen viinipulloon. Savelan tyttöystävä Satu taas oli tukevoitunut kuvissaan hieman. Mutta hän olikin normaalisti melkein anorektisen laiha...

Sitten tein kuvan negan ruudusta, joka näytti esittävän minua. Joku oli ilmeisesti jossain vaiheessa iltaa ottanut minusta kuvan kamerallani. Yleensä kylläkään antanut kenenkään koskea laitteisiini. Olin kehitellyt filosofiaa, että paras tapa pysyä kuvista pois on pysytellä vain kameran toisella puolella ja tarkkailla ympäristöään sieltä käsin. Tämä kuva oli kuitenkin otettu minusta. Kun kehitin sen, varmistuin pahoista aavistuksista.

Silmäni näyttivät kuvassa suhteettoman suurilta, kuin

teekupin lautasilta, niin kuin siinä sadussa. Teekupin lautasilta, tai sitten - kameran objektiiveltä. Ja otsassani, otsassani oli jotain kiiltävää, kultaista, joka kasvoi silmiäni, objektiivieni, välistä. Kultaniitti.

- "Se saatanan paskiainen vääristelee kuviani! Olis pitänyt paiskata se paljon lujempaa seinään!" huusin punalampun valossa mielipuolisesti ja revin kaikki kuvani. Pihalle päästyäni puristin negatiivini pieneksi mytyksi ja sytytin sen tuleen Zipollani. Sitten lähdin juoksemaan kohti uimahallintaloo...

Kello oli jo melkein yksitoista illalla ja suojasää oli vaihtunut kireään pakkaseen. Ennen kuin tartuin oven kynnysritilään ja paiskasin sen Kirvesen liikkeen lasisen oven läpi, ehdin nähdä oven ikkunalasissa hikisen otsani, josta todellakin tunki esiin jotain kultaista... Kompuroin sisään lasin sirpaleiden keskellä ja aloin etsiä sitä liikkeen hyllyiltä, jotka olivat kaikki täynnä vanhoja kameroita. Heti kun olin aloittanut raivokkaan riehuminen kameroiden ja niiden osien keskellä, takahuoneeseen syttyi valo.

- "Ai, sinä taas. Ja oikein ikkunan läpi. Tuliko kiire?"

Hienomekaanikko Kirves seisoi takahuoneen ovella kädet selkäsä takana.

- "Missä vitussa se on?!" huusin ja hyppäsin häntä kohti. Kirves huitaisi minua jollakin kovalla suoraan leukaan ja kaaduin liikkeen lattialle lasinsirpaleiden sekaan. Sitten näin millä äijä oli lyönyt minua. Se oli Nikkormaticini.

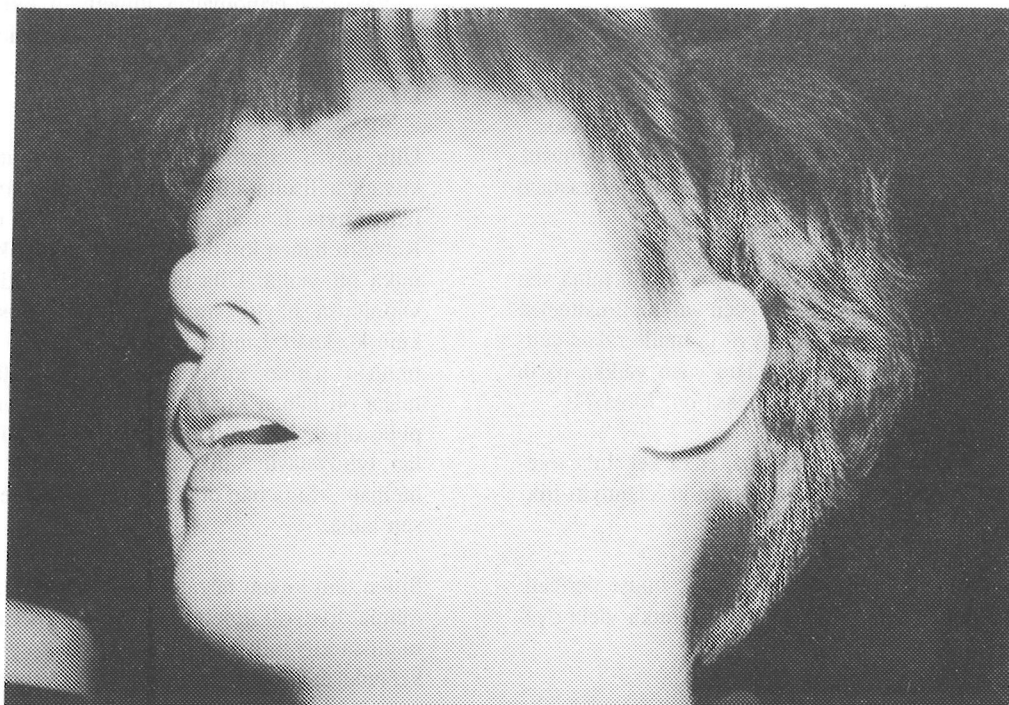
- "Tässähän tämä on ja ihan kunnossa, kato ite. Sillä voi vaikka lyödä murtovarkaita ja kunnossa pysyy. Kato näin..."

Kirves viritti kameran peukalolleen, nosti sen silmilleen ja tähtäsi minua.

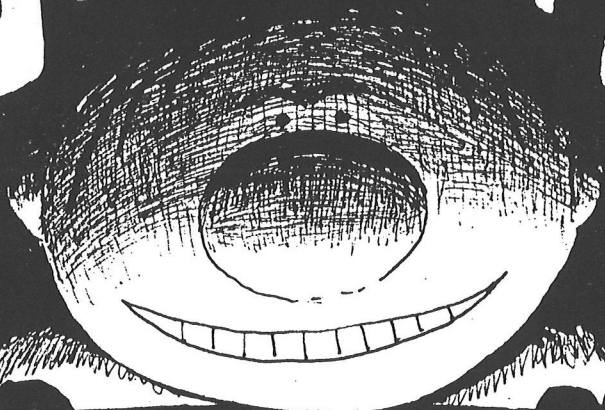
- "Hymyä, kiitos! Sano vaikka muikku. Sun otsas kiiltää aikas hienosti ton kultasen niitin kanssa, ja vielä kun se on suoraan silmien välissä, hienoa. Ja nyt vähän iloisempaa ilmettä..."

- "Eiiiii!"

Huutoni katkesi Nikkormaticin sulkimen avautumiseen. Se pysyi auki yhden kuudeskymmenesosasekunnin ja tunsin kuinka kamera suorastaan jauhoi, pureskeli ja imi minua linssissään. Sitten seurasi pimeys. Aukko oli sulkeutunut.

KUUMAA KAMAA

Udk ry
Kirjastotieteen ja
informatiikan laitos
PL 607, 33101 Tampere